

Nyt fra BLF

Nr. 6

Juni 2022

I dette nummer:

Bestyrelsens indlæg	1
Elevdag 2022	2
Biogasplan Bornholm	3
Vandområdeplan	4
BLF er klar til at levere	6
Den skæve vinkel	8
Planterådgivningen	9
Præcisionsteknologi	10
BLF og Folkemødet	12

Sommerens åbningstider

Fra og med den 1. juli og til og med den 30. september har vi hos Bornholms Landbrug & Fødevarer følgende åbningstider:

Mandag til torsdag:
8.00 - 16.00
Fredag: 8.00 - 13.00

Bevægelse fremad...

v/ bestyrelsesmedlem Jens S. Koefoed

Europa lider netop nu, mange mennesker er på flugt, fordi andre mennesker er magtsyge. Her i Danmark beskytter vi os med egne militære ressourcer og vores allierede NATO-partners hjælp.

Men er det godt nok? Kunne det have været stoppet? Vi sætter restriktioner op mod det onde, velvidende at det også rammer os selv. Det er prisen, for at beskytte os selv.

Vores energiresourcer er blevet voldsomt dyrere. Strøm, som alle bruger, er det helt store omdrejningspunkt. I Danmark laver vi selv meget strøm. Den "sorte" strøm er stabil, men miljømæssigt ikke korrekt. Grøn strøm - produktion som biogasanlæg, havstrøm, vandkraft, vind og sol vinder mere og mere frem, men har sine begrænsninger. Udviklingen i at finde løsninger på lagring af den grønne strøm, er i hastig udvikling. Men hvor længe skal vi vente, og hvad bliver prisen menneskeligt og miljømæssigt for den grønne strøm? Kunne vi starte med udnyttelsen af reststrøm og varme? Det kaldes de "lavthængende frugter" og kræver minimal økonomisk investering, og der er hurtig tilbagebetaling.

Et netop overstået Folkemøde i Allinge, viser hvorledes vores demokrati kom-

mer til udfoldelse. Meningsudvekslinger, holdninger og lobbyisme blev udtrykt uden brug af krænkende "fy" ord og magtsyge personer.

Mange emner blev diskuteret, men især klimatilpasning, bæredygtighed og arbejdskraft var oppe og vende mange steder. Emner som også ligger os i landbruget meget nært, og som blev debatteret på vores stand.

Fødevarer kan laves meget lokalt og med hensyn til årstidernes produkter. Flere besøgende på Bornholms Landbrug & Fødevarers stand på Folkemø-

Fortsættes næste side

det kunne med egne øjne se, og ikke mindst røre nogle af de afgrøder, vi dyrker på de bornholmske marker.

Jeg oplevede flere, der med stor interesse spurgte til lupiner og kikærter. Det gav rig lejlighed til at forklare perspektiverne i en produktion på Bornholm. Food Bornholm høstede sidste år erfaringer med produktion af proteinafgrøder. Det er rigtig fornuftigt, at lave meget lokalt, men klimaet med mere varme og mindre vand, har den alt afgørende indflydelse på, om det kan lykkes. Det skal give mening og være økonomisk ansvarligt, at producere proteinerne lokalt.

Hos Danish Crown blev der serveret burgere med en forklaring på, hvordan klimatrykket håndteres, og hos vores egen 4H Bornholm løb man hurtigt tør, for de smagsprøver, man havde af den hjemmelavede bønnepostej. Det kan være vejen frem i en økonomisk og bæredygtig ansvarlig klimatilpasning.

Det var rigtig dejligt at møde og tale med rigtig mange mennesker, face to face, på årets folkemøde. Meningsudveksling om landbruget, produktion af protein, kød kontra veganermad og en planteproduceret bøf, gødningsforbrug, udvaskning til havet, grønne marker, og klimaudfordringer med meget sol og varme. Behovet for regn til køkkenhaven og landmandens marker kunne vi alle enes om, skulle ske søndag, eller om natten under folkemødet.

Det giver mening, set historisk, at hjælpe hinanden og at lære af hinanden. For i landbruget ligger mange løsninger til den grønne omstilling. Med hjælp fra industrien og forskerne kan løsninger skabes og afprøves, for at skabe bæredygtig og økonomisk ansvarlig klimatilpasningen, ikke blot for Danmark, men også globalt for klimaet.

Elevdag 2022

Til alle nyuddannede landmænd, elever og læremestre i landbruget

Onsdag den 6. juli fra kl. 14 – 17 holder vi årets elevdag hos Bornholms Landbrug & Fødevarer. Og du som elev i landbruget og din læremester er inviteret.

Vi skal fejre jer unge, der uddanner jer i vores erhverv, da det er jer, der er fremtiden i landbruget på Bornholm.

Samtidig har vi tradition for at hylde de nyuddannede landmænd på Bornholm, og det vil vi også bruge årets elevdag til. I fortjener nemlig et stort velkommen i verdens bedste erhverv. (Kontakt Karen Brandt hvis du er nyuddannet og deltager den 6/7)

Vi ser frem til nogle hyggelige timer, til en snak om landbruget og fremtiden, og hvor vi tænker grillen og byder på pølser, øl/vand.

Tilmelding samt info vedr. nyuddannede landmænd til Karen Brandt på tlf. 5690 7856 eller mail: kb@blf.dk senest den 1/7.

Biogasplan Bornholm oplever medvind og stor interesse

v/ Jakob Pindstrup von Cappeln

Det har i år været et særligt vanskeligt forår præget af forsyningskrise, voldsomt stigende energipriser og en stor stigning i prisen for helt basale produkter — både for landbruget, industrien, detailhandlen, transportsektoren og øens befolkning som helhed.

Det har bl.a. vist os, at vi grundlæggende har brug for at sikre en højere grøn lokal gasproduktion, som kan sikre levering af grøn energi til øens industrivirksomheder og transportsektor inden for få år. Fuldstændig i tråd med regeringens ønske om en markant højere biogasproduktion i Danmark, hvor 25 % af det samlede gasforbrug i dag udgøres af biogas.

I Bornholms Landbrug & Fødevarer er vi i fuld sving med Biogasplan Bornholm, i tæt samarbejde med stærke og ambitiøse partnere, som dygtigt og visionært bidrager med værdifulde input og diskussioner, som alle er fuldt nødvendige for, at vi kan nå i mål. Vi oplever dermed en stor interesse og oprigtig opmærksomhed på de muligheder, som en markant større biogasproduktion vil give til øen.

Vi er fuldt ud opmærksomme på de udfordringer, som en større biogasproduktion kan give. Det drejer sig bl.a. om transporten af biomassen fra bedrifterne til biogas-anlægget, som må forventes at stige i intensitet og hyppighed.

Vi er også opmærksomme på, at kvaliteten af det restprodukt som leveres tilbage til bedriften, skal være af en optimal kvalitet og konsistens, og vi skal sikre os, at der er tilstrækkelig indtjening for den enkelte bedrift i at levere biomassen. Vigtigt er det, at der skabes en win-win for både leverandørerne af biomassen samt aftagerne af biogassen.

Målet er at skabe en cirkulær økonomi, hvor øen med biogasproduktionen opnår en såkaldt "dobbelt klimaeffekt" da biogassen dels opsamler den CO² og metan (CH₄) som naturligt udledes af fx husdyrproduktionen, og omdanner dette til grøn energi og samtidig sikrer, at næringsrige gødningsprodukter som ikke skader naturen, bruges på markerne. Et håb er også, at selve transporten af biomassen sker udledningsneutralt ved brug af grønt brændstof som produceres på biogas-anlægget.

Den 28. juni afholder vi det første styregruppemøde i gruppen, og vi glæder os til at fortælle dig langt mere, om de mange spændende fremskridt senere på sommeren.

Jakob Pindstrup von Cappeln er udviklingskonsulent i Bornholms Landbrug & Fødevarer og projektleder for Biogasplan Bornholm.

Ret & Råd

ADVOKATER

v/advokatfirmaet Paldan

Nexo Sdr. Hammer 2, 1.	56 49 11 40
Rønne St. Torv 11, 1.	56 91 11 40
bornholm@ret-raad.dk	www.ret-raad.dk

Kontakt advokatsekretær Hanne Sassersen eller advokat Peter Paldan Sørensen

Frigård Maskinstation

Skårlægning udføres med
16 fods skårlægger.

Samt presning af minibigballer udføres.

Kontakt:
Frigård Maskinstation
v. Michael Hendriksen
Hallebakken 1, 3700 Rønne
Tlf. 2013 6803 / 5054 5532

Vandområdeplan 3. 2021 – 2027

Høringssvar til Miljøministeriet

v/ Thomas Bay Jensen

Vi har tidligere skrevet om Vandområdeplan 3 for perioden 2021 – 2027, og de voldsomme konsekvenser det vil medføre for det bornholmske landbrug. Nu har der været deadline for at indsende høringssvar til Miljøministeriet, og vi har naturligvis indsendt et fyldestgørende høringssvar.

Dette er et lille resumé af høringssvaret, men det fulde høringssvar kan læses på vores hjemmeside.

Vores høringssvar har udelukkende været rettet mod det, der vedrører kystvande og territorialfarvande, og de indsatser vi på Bornholm skal gennemføre, for at der opnås "god økologisk tilstand" i Østersøen.

I den foreslåede Vandområdeplan 2021 – 2027 skal der fra Bornholm ske en reduktion på 43 % af kvælstofudledningen til Østersøen. Det fastsatte måltal skal reduceres fra en baseline på 920,1 t N/år til 521,6 t N/år i år 2027.

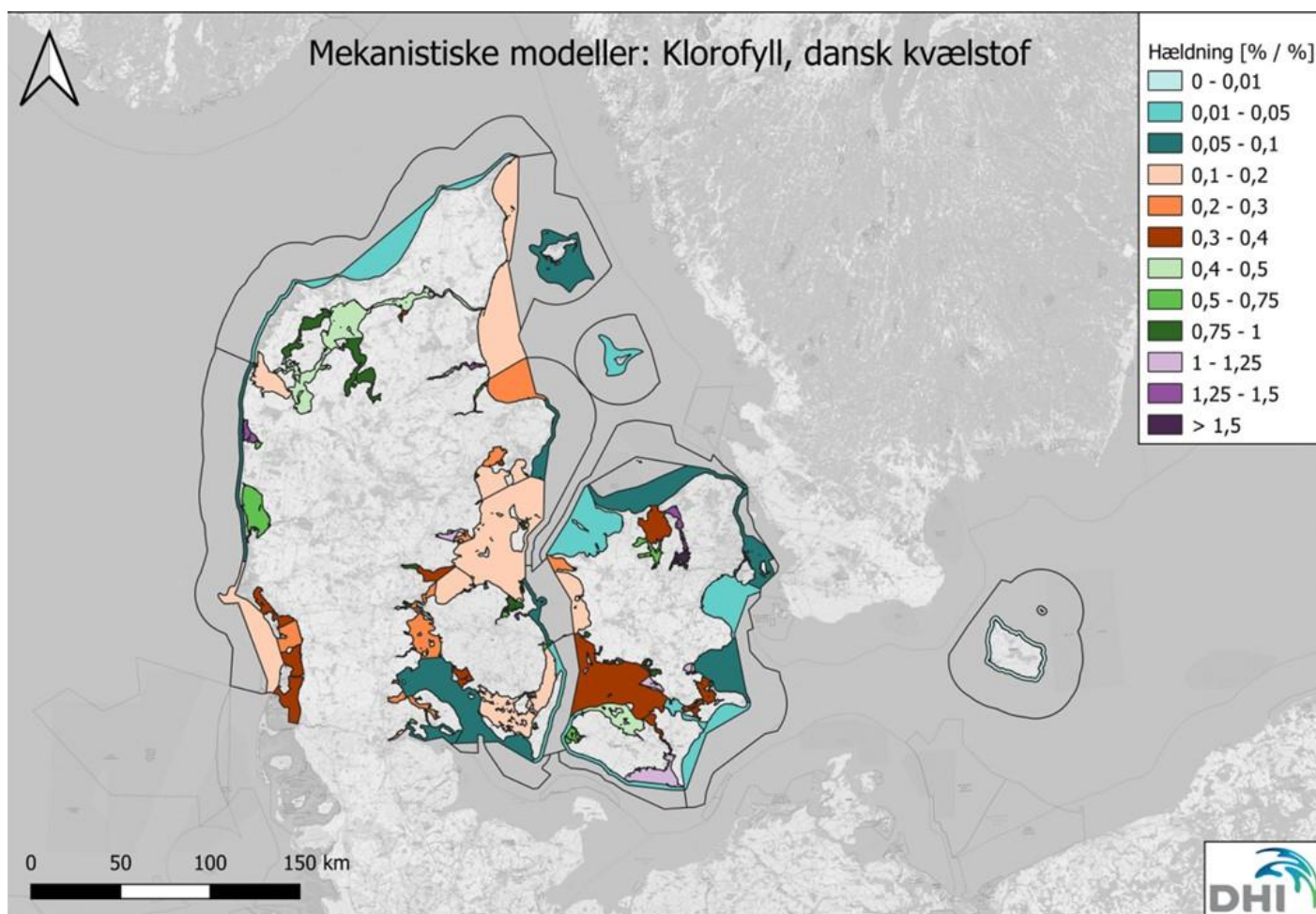
En reduktion på 43 % af kvælstofudledningen er en voldsom og uforståelig reduktion, der vil have store konsekvenser for det bornholmske landbrug, og for Born-

holm i form af mistede arbejdspladser hvis det værst tænkelige scenarie – at vores slagteri må lukke – bliver til virkelighed.

Endvidere anfører vi, at selvom vi skulle nå det nye måltal og reducere med 43 %, så har det ingen effekt på at opnå god miljøtilstand i Østersøen. Med sin beliggenhed midt i Østersøen, hvor der er en enorm gennemstrømning af vand, og hvor målinger viser at kvælstof udledt fra Bornholm, ingen betydning har for eksempelvis algevækst, er det uforståeligt, at Bornholm skal pålægges denne reduktion.

Vi går fra en vandområdeplan 2, uden krav til målrettede eller kollektive virkemidler, til at få pålagt krav, der er så ekstreme, at det må bero på en fejl i de beregningsmodeller, der ligger til grund for måltallet.

De målrettede efterafgrøder skal dække helt op til 57 % af arealet for at reducere udledningen med 136 t N/år, og efter 2025 skal vi yderligere reducere udledningen med 175,9 t N/år ved hjælp af kollektive virkemidler, hvilket reelt betyder, et meget stort antal af minivådområder. Hvis ikke vi når målet for kollektive virkemidler inden udgangen af 2025, skal der anvendes yderligere målrettede efterafgrøder. Beregningerne viser, at får vi

ikke etableret kollektive virkemidler som f.eks. minivåd-områder, så skal Bornholm have 131 % målrettede efterafgrøder i sit sædskifte.

Konsekvenser

Et øget krav om efterafgrøder medfører, at det bornholmske landbrug bliver reduceret i at kunne dyrke overvintrende afgrøder, især vinterhvede. Dermed vil der blive dyrket langt flere forårsafgrøder, der generelt har et lavere udbytte. Eftersom Bornholm har en stor griseproduktion, og kun lige er selvforsynende med korn til foder, så bliver det med de foreslåede indsatskrav nødvendigt at indkøbe erstatningskorn. Dette vil presse producenterne og uomgængeligt føre til et fald i vores griseproduktion. Færre grise til slagteriet i Rønne risikerer at underminere det økonomiske grundlag for, at bevare et slagteri på Bornholm. Det vil få store konsekvenser for Bornholm, hvis en af øens allerstørste arbejdspladser tvinges til at måtte lukke.

Det vil også påvirke både mælkeproducenterne og planteavlerne, både med et reduceret hvedeareal, men også gennem etableringen af efterafgrøderne. Mælkeproducenterne bruger en stor mængde majs til foder, og i det normale tørre forår, er der en meget kort periode, hvor efterafgrøden kan sås i majsmarken. Den korte periode gør det sårbart, men også vanskeligt at få det til at lykkes. Dermed må vi forvente, at se flere efterafgrødeudlæg underkendt og sanktioneret i træk i hektarstøtten.

Ser vi på hvilke konsekvenser det får, for det bornholmske landbrug, med det meget større krav til efterafgrøder, så har BLF foretaget beregninger, som betragter det bornholmske landbrug som ét landbrug. Til beregningen er anvendt et beregningsskema udarbejdet af SEGES, og vi bruger den almindelige gængse afgrødefordeling, som er normalen på Bornholm, og der er regnet med standardpriser: Hvede 115 kr. Vinterbyg 110 kr. Raps 270 kr. Vårbyg 110 kr. Maltbyg 123 kr.

Ved 57 % efterafgrøder skal 9.000 hektar vinterkorn erstattes af eksempelvis vårbyg. På disse arealer vil udbyttet falde med godt 30 %.

Med et mindre udbytte skal der indkøbes korn, for at kunne opretholde den samme animalske produktion. I beregningen er der regnet med et hvedeudbytte på 80 hkg/ha og et vårbygudbytte på 57 hkg/ha. Når 9.000 ha vinterhvede bliver til vårbyg, kommer der til at mangle differencen i udbyttet svarende til 23 hkg x 9.000 ha, i alt 207.000 hkg eller 20.700 t korn, der skal købes og sejles til Bornholm, for at have foder nok til især svineproduktionen.

Det at korn og andre fodermidler skal sejles til Bornholm betyder, at det er væsentligt dyrere at erstatte det manglende udbytte med indkøb af korn. Det normale nøgletal vi regner med, er en meromkostning på 10 kr./hkg. Det betyder en meromkostning på ca. 2 mio. kr./år.

Med almindelige standardpriser betyder det en samlet meromkostning på 30 mio. kr./år, hvilket er ca. 1.000 kr./ha.

Forudsætningen for ovenstående beregninger er, at der anvendes normale priser. Dagens hvedepriser er dog væsentligt udenfor normalen. Dagsprisen på DLG-noteringen er i dag den 30. maj på 308 kr./hkg. Det vil sige ca. 2,5 gange normalprisen og dermed ekstra omkostninger på mellem 30 og 75 millioner kroner for det bornholmske landbrug eller ca. 1.000 – 2.500 kr./ha.

Vi mener ikke, at den kvælstofindsats man vil indfase, står i forhold til de omkostninger, der påføres det bornholmske samfund i tabt produktion og tabte arbejdspladser.

Afslutning

Set i forhold til de konsekvenser det vil medføre for Bornholm, så er det uacceptabelt, og anbefalingen er klar, at hvis Bornholm skal reducere i kvælstofudledningen, skal det være velbegrundet og lede til konkrete positive effekter for vandmiljøet i Østersøen.

I den forbindelse vil vi kraftigt opfordre til, at Miljøstyrelsen gør alle data tilgængelige, så man både kan se datagrundlaget for den nuværende økologiske tilstand, og data der anvendes i modelberegningerne. Indtil dette er gjort, arbejdes der udelukkende på baggrund af påstande.

Det nuværende grundlag er for ringe, og måltal og efterfølgende indsatser er ganske enkelt meningsløse.

Det anbefales derfor at se på Bornholms bidrag en gang til, og lave en mere kvalificeret vurdering, der tager hensyn til effekter og hensyn til de samfundsmæssige konsekvenser for en ø som Bornholm.

Og det er det, vi med høringssvaret vil, i dialog med Miljøministeriet om.

Det er ganske enkelt for galt det her!

Medlemsfordele

Husk at du som aktivt medlem eller virksomhedsmedlem af Landbrug & Fødevarer har adgang til en lang række medlemsfordele.

Og det kan godt betale sig at bruge de kontante medlemsfordele, som giver besparelser på lidt af hvert; til virksomheden, til hovedet, til fritiden og for det meste også til virksomhedsejerens ægtefælle/samlever og ansatte.

Der kommer løbende nye tilbud og du kan se dem alle her: www.lf.dk/medlemsfordele

Erfagruppe planteavl

Har du overvejet at deltage i en af vores erfagruyper inden for planteavl?

Erfagruyperne stiller skarpt på aktuelle emner i marken og giver mulighed for erfaringsudveksling.

Ring og hør om mulighederne:
Jacob Dam Nielsen,
tlf. 5690 7818
eller
Ole Harild tlf. 5690 7810

Opfordring fra regnskabsafdelingen

Send dine bilag til os nu !

Er du regnskabskunde i BLF, så opfordrer vores regnskabsassistenter dig til at sende dine bilag for de første måneder af året allerede nu. Så undgår du nemlig at skulle samle dem alle midt i høsttiden.

Kontakt gerne din regnskabsassistent, hvis du har spørgsmål.

Det sker hos Bornholms Landbrug & Fødevarer

- 29. juni Turen går til Borgeby
- 6. juli Elevdag 2022
- 18. september Åbent Landbrug

Se vores hjemmeside www.blf.dk for mere info og flere aktiviteter.

Overgang til MitID

Vi skal alle over på MitID. Det hjælper Borgerservice dig med. Men skulle du af en eller anden årsag, ikke vælge at få hjælp på Borgerservice, så kan vi her hos Bornholms Landbrug & Fødevarer også assistere med overgangen til MitID.

Kontakt Anette Plum på tlf. 5690 7845 eller mail: anp@blf.dk

Tinglysning

Husk at Bornholms Landbrug & Fødevarer udarbejder tinglysning af skøder i forbindelse med køb og salg af alle former for fast ejendom, herunder også hus / sommerhus og lejlighed.

Ring for mere info hos:

Anette på tlf. 5690 7845
eller
Ingvar tlf. 5690 7844

1-2-3 SÆT I GANG!

Kom godt i gang med ESGreen Tool

Kontakt Simon Joakim Munk eller Jesper Blem Kofoed hos Bornholms Landbrug & Fødevarer for mere information.

VERDENSMÅL

for bæredygtig udvikling

Den skæve vinkel - Er der børn i salaten?

v/ Henry Jespersen

Respekt

Allerførst vil jeg udtrykke min respekt for producenter, der producerer fødevarer ud fra andre koncepter end de konventionelle. De udfordrer den konventionelle produktion. De er med til at skabe historier om produktionen af fødevarer. De nuancerer debatten.

I denne artikel vil jeg med et smil på, udfordre effekten af disse nuancer i produktionen, og ikke mindst de dilemmaer der opstår.

For nogle dage siden efterlyste en grøntsagsavler hjælp fra befolkningen til ukrudtssanering i hans grøntsager og pleje af hans afgrøder. Hans produktion er økologisk, så han er udfordret af, ikke at kunne bruge et quick fix, som en konventionel producent kan.

Så han efterlyste hænder, der kunne støtte hans produktion. Jeg fik ikke undersøgt de helt præcise præmisser. Men jeg fik indtryk af at betalingen ikke var så stor, for de der mødte op til arbejdsdag.

Arbejdet og oplevelsen var måske lønnen i sig selv?

Men grøntsagsavleren er ikke den eneste, der tilbyder arbejde med arbejdet som lønnen i sig selv. Også Økojord Bornholm tilbyder arbejde til de der vil. Vinbonden i Pedersker har haft plukkedage, hvor folk er rejst til vinfarmen.

Selv har jeg hjulpet naboen og venner med opgaver, hvor arbejdet med høsten var lønnen i sig selv.

Men jeg synes, at denne arbejden gratis for sagen rejser nogle spørgsmål. For er det ikke lidt konkurrenceforvridende, at nogle producenter får positiv omtale i medier, og har gratis eller næsten gratis arbejdskraft til at løse opgaver?

De virksomheder der kører efter regler og har ansatte til alle opgaver, de bliver kontrolleret af 3F eller FH. Der må ikke være slinger i valsen. Det hedder ordnede forhold = dansk normal løn, arbejdsvilkår aftalt og pensionsforhold. Falder du udenfor her, kommer du øjeblikkelig i den offentlige gabestok.

Tilbage til arrangementer med at arbejde gratis. Helt galt kan det gå, hvis du tager dine børn med på arbejdstur eller arbejdsoplevelse. Så er vi ved at være der, hvor der er underbetalt arbejdskraft og børnearbejde i grøntsagerne.

Gad vide om det står i indholdsdeklarationen, at der er særlige lønvilkår i salatens tilblivelse og at børnearbejde kan forekomme?

Havde det været i kaffen eller kakaoen det forekom, ville vi have været helt oppe at ringe. Men nu er det kun i salaten, så herre gud!

De offentlige virksomheder

Nu er det ikke kun inden for produktionen af fødevarer, der kan forekomme gratis arbejdskraft. Inden for det offentlige har vi på plejesektor, ældreomsorg, plejehjem mv. haft debatten oppe om indforstået gratis arbejdskraft eller supplement fra godgørende foreninger. Historien har lydt, at inden for sektoren har man nærmest indregnet, at andre tilfører sektoren gratis udførte opgaver. Det kan være supplerende pleje, underholdning, besøgsordning, udflugter, samtaler og nærvær. Men dog ikke den grundlæggende pleje.

Politikerne har markeret, at sektoren ikke skal drives på forventning af gratis udførte opgaver af andre personer eller foreninger.

Men mange af os, der har pårørende i sektoren oplever, at der er behov for indsatser fra andre, end fra de, der er på lønningslisten. Når Røde Kors besøgsvenner udfører opgaver på sygehuset, så ser jeg det som et bidrag til kundens helhedsoplevelse af besøget på sygehuset. Ikke mindst når man venter 6 timer i Akutmodtagelse på, at det bliver ens tur. Så er det godt med en omsorgshånd.

Kultur kapital

Mange af os deltager i en del foreningsliv. Her tilfører vi masser af gratis arbejdskraft. Og nogle af os, skriver det sågar på CV'et. Kan man forestille sig, at vi alle opgør en eller anden form for kulturkapital? Jeg bidrager med så og så mange timer eller ressourcer til min kulturkapital. Bare se tilbage på Folkemødet. Det er bygget op omkring, at alle debattører deltager uden honorar. Så der bygger vi noget kulturkapital op. Blandt debattører er der dog enkelte, der ikke bekender sig til, det der kulturkapital.

Lidt mere udbredt kunne vi alle sammen blive udstyret med en kulturkapital-bog (måske APP nu om dage). Så kan vi der få registreret, når vi har udført gratis opgaver for nogen. Det kunne være hos grøntsagsavlerne, plejehjemmet, skolen m.v.

Det kunne også være hos vore mælkeproducenter eller hos vore griseproducenter. De står nok lige nu og tænker, at det er konkurrenceforvridende med gratis arbejdskraft og børnearbejde i visse produktioner. Eller i visse virksomheder. Så byd dig til. En uge af din sommerferie kunne være en god målsætning.

Planterådgivningen orienterer

v/ Lisbeth Exsteen

Turen går til Borgeby

Der har været stor opbakning til vores Borgeby-tur, og det har betydet, at bussen allerede i sidste uge var fuldt booket op. Det er glædeligt, at så mange har været interesseret i vores tur, men det er naturligvis ærgerligt, hvis vi må afvise nogen. Vi har oprettet en venteliste i tilfælde af, at der kommer afbud til turen, men vi kan langt fra garantere, at man kan komme med, hvis man er på ventelisten.

Kort om CAP 2023-2027

CAP-reformen træder i kraft 1. januar 2023, og status er, at den danske CAP-plan endnu ikke er godkendt af EU-kommissionen. Der kan derfor komme ændringer til CAP-planen.

Onsdag den 29. juni kl. 9.30-11.30 afholder Landbrugsstyrelsen et webinar om ændringerne og de nye bioordninger. Der er tilmelding til webinarret på Landbrugsstyrelsens [hjemmeside](#). Har man ikke mulighed for at deltage i webinarret, kan man efterfølgende finde det på Landbrugsstyrelsens hjemmeside og dermed se webinarret, selv om man ikke har mulighed for at deltage på dagen.

Eftersom CAP-planen endnu ikke er godkendt, kender vi i øjeblikket kun de overordnede regler, herunder at:

- Betalingsrettighederne afskaffes og støtten (den nye grundbetaling) vil være ens for alle landbrugsarealer i 2023. Basisstøtten for 2023 forventes at blive ca. 1.900 kr./ha (det er dog endnu behæftet med usikkerhed), og dertil kommer Ø-støtten, som fortsætter uændret. Dermed vil støttebeløbet for 2023 være nogenlunde som i 2022, for de ansøgere, der ikke har haft betalingsrettigheder med kvægtillæg

- Ansøger skal overholde 9 GLM-krav (God Landbrugs- og Miljømæssig stand) samt øvrige krav under den nye konditionalitet (erstatte krydsoverensstemmelse)
- Begrebet "grøn støtte" forsvinder, og dermed forsvinder også kravet til MFO (miljøfokusområder)
- Det er muligt at søge supplerende støtte til den nye grundbetaling i form af bioordninger (ecoschemes), hvor følgende fem af bioordningerne kan søges i 2023: Miljø og klimavenligt græs, økologisk arealtilskud, planter, ekstensivering med slæt samt biodiversitet og bæredygtighed. Den 6. bioordning, Måltret kvælstof-regulering, kan søges fra 2026. De målrettede efterafgrøder fortsætter som en landdistriktsordning i 2023 og 2024

Som det er lige nu, skal man forberede sig på, at der kommer krav om mindst 4 pct. ikke-produktive elementer, der kan opfyldes med brak, markbræmmer, GLM-søer/fortidsminder, nye småbiotoper og eksisterende markkrat. Som følge af den nye reform anbefaler vi, at du kommer op på Kannikegaard for at tage en snak med din planteavlskonsulent om markplanen, og hvor det er mest hensigtsmæssigt at placere de 4 % ikke-produktive arealer.

Steffen Adelsten Jørgensen
Skovfoged

Skovdyrkerne Øst
Storegade 79, 3700 Rønne
Tlf. 61 20 51 58

saj@skovdyrkerne.dk
www.skovdyrkerne.dk

Præcisionsjordbrug

v/ Thomas Bay Jensen

Præcisionsjordbrug var fredagens sidste debat hos os hos Bornholms Landbrug & Fødevarer ved årets Folkemøde. Her deltog Asger Christensen fra Europaparlamentet, Jakob Lave fra DLG, Thomas Nitschke fra Teknologisk Institut og Lennart Westh fra BLF.

Debatten tog udgangspunkt i et præcisionsjordbrugsprojekt TI og BLF har gennemført her i foråret. Det viser sig, at der er et relativt stort potentiale i, at anvende præcisionsværktøjer til styring af sprøjten. Helt op til 4 % besparelse, som på en bedrift på 500 ha. giver en besparelse på 45-50.000 kr.

Det er der et potentiale i.

Dernæst gav Jakob Lave en indflyvning til, hvad future farming kommer til at betyde, og hvad vi kan vente os.

Asger Christensen supplerede med, at tale om at bl.a. GMO og CRISPR er teknologiske løsninger vi igen begynder at tale om, og at CRISPR sandsynligvis inden

for kort tid godkendes i EU. Det vil uden tvivl være en gevinst, for at gøre landbruget endnu mere klimavenligt og reducere voldsomt på CO² udledningen.

Hovedbudskabet fra debatten er, at de målsætninger der er sat for dansk landbrug i 2030, er vi i stand til at nå, med de teknologiske muligheder vi har nu, og indenfor få år.

Herunder følger artikel af Thomas Nitschke omkring mulighederne i præcisionsteknologien.

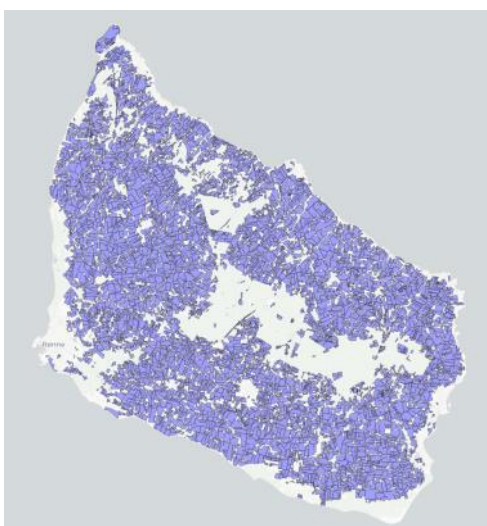
Store muligheder med præcisionsteknologien

v/ Thomas Nitschke, Teknologisk Institut

Der er potentielle besparelser på brugen af udsæd og hjælpestoffer i landbruget, hvis anvendelsen af præcisionsteknologier udbredes til alle landbrug. Teknologisk Institut har simuleret kørsler på alle knap 3000 marker på Bornholm, og resultatet viser store potentialer for reduktion af overlap i marken.

Teknologisk Institut har udviklet et såkaldt Digital Twin værktøj, til at simulere overlap på landmandens rigtige marker ved forskellige arbejdsbredder, med og uden autostyring og med hhv. sektion eller dyseafluk m.m. I et projekt for Miljøstyrelsen, har vi dels fået valideret vores metode ved at registrere aktuelle kørselsmønstre hos 10 landmænd på Bornholm, og dels simuleret overlap på alle 2.971 bornholmske marker.

Figur 1: De 2.971 marker, der er simuleret på Bornholm

Tager vi en mark og kigger på overlap ved f.eks. sprøjteopgaver uden brug af autostyring og kilestyring, så opstår overlap både i enderne, mellem sprøjtespor og ved kørsel i kiler, og det er dette overlap, vi med vores nye Digital Twin værktøj kan simulere.

Hele Bornholm

2.971 bornholmske marker er simuleret – i alt 26.442 ha. Gennemsnit areal: 8,9 ha

Teknologi niveau	Overbehandlet/ overlap
Uden præcisionsteknologi	9,1%
EGNOS + sektion	7,1%
RTK	6,4%
RTK + sektion	5,1%
RTK + dyse	3,8%

For hele Bornholm ses en reduktion af overlap på 4% ved anvendelse af RTK-autostyring og sektionafluk. Men det afhænger meget af markstørrelsen og antallet af kiler på de enkelte marker.

Fordelen med dette system er, at vi kan visualisere besparelsen på aktuelle marker, og dermed besvare det spørgsmål alle landmænd stiller – "Kan det betale sig?" Reduceres der f.eks. 4 % i overlap på en bedrift på 200 ha. svarer dette til 8 ha, der ikke længere skal behandles.

Ud over besparelser ved sprøjtning, er der også besparelser på f.eks. udsæd og gødskning ved at implementere autostyring, hvor graduering og minimering af overlap giver øget udbytte, og sikrer mere ensartede afgrøder på marken.

Reduktionen i overlap ved at gå fra sektionsafluk til dyseafluk på marksprøjten, ligger for Bornholm på 1,3 %. Det er en forholdsvis lille besparelse for en større investering, men her kan hensyn til anvendelsen ved f.eks. højværdi-afgrøder, og muligheden for spotsprøjtning på dyseniveau, tale for en investering.

Kæmpe besparelse ved reduktion af overlap

I 2021 har Danmarks statistik opgjort danske landmænds brug af RTK og sektionsstyring til i alt 53 % af det danske dyrkede areal på 2.633.437 ha. Hvis vi kigger på det areal, der således ikke dyrkes med RTK sektionsstyring, er den potentielle besparelse på næsten 50.000 ha. årligt overlap i DK. Hvis vi sætter denne besparelse til 2.000 kr. pr. ha. er det i alt 100 mill. kr. om året.

Du kan læse mere om opgørelsen fra Danmarks statistik her: www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=34734

Hvad har vi gjort

Hos 10 udvalgte Bornholmske landmænd, har vi, i samarbejde med Bornholms Landbrug & Fødevarer, fulgt den aktuelle sprøjtning i marken med en GPS-tracker (helt alm. tilgængelig løbeapp), og her ses et eksempel på den aktuelle kørsel (til venstre), og visualiseringen af samme mark (til højre):

Kigger vi på overlap på denne mark, viser visualiseringen at der er 11,8 % overlap uden RTK og sektionsstyring (til venstre), og hvis der anvendes RTK-GPS og sektionskontrol på dyseniveau reduceres overlap til 3,7 % (til højre):

Flere muligheder

Visualiseringsværktøjet, der er udviklet med midler fra Uddannelses- og Forskningsstyrelsen under Uddannelses- og Forskningsministeriet, giver også mulighed for at vise den mest optimale placering af sprøjtespor, så der opnås mindst muligt overlap, og det kan desuden være en øjenåbner for landmanden i vurderingen af besværlige områder af marken, som måske med fordel kan udtages af driften.

BØRNHOLMS
LANDBRUG &
FØDEVARER
RØNNEVEJ 1
3720 AAKIRKEBY

TLF. 5690 7800

BLF og Folkemødet 2022

